

POJEM IN DEFINICIJA KAZNIVEGA DEJANJA

- temeljni pojmi splošnega dela kazenskega prava so: kaznivo dejanje, kazenska odgovornost in kazenske sankcije
- ti pojmi imajo tako visoko stopnjo abstrakcije, da pokrijejo vsako kaznivo dejanje, vsako obliko in stopnjo kazenske odgovornosti ter vse vrste in oblike kazenskih sankcij
- hkrati so tako konkretni, da jasno razmejijo kaznivo dejanje od nekaznivega, kazensko odgovornega storilca od neodgovornega in kazenske sankcije od drugih pravnih sankcij

I. SOCIALNI IN MORALNO-ETIČNI POJEM KAZNIVEGA DEJANJA

- temeljni kriterij, ki razmejuje kazniva dejanja od nekaznivih in opredeljuje cono kriminalnosti je **negativna družbena ali moralno-etična vsebina dejanja**
- za **kazniva** štejemo tista dejanja, ki **imajo negativno družbeno ali moralno-etično vsebino**, ker posegajo v temeljne družbene odnose in napadajo ali ogrožajo temeljne človekove in družbene vrednote
- vendar so **kazniva** tudi nekatera dejanja, ki v družbi **nimajo negativne moralno-etične vsebine** – take določbe morajo biti izjemne in zelo utemeljene (*primer so kazniva dejanja zaradi gospodarskih, političnih ali drugih potreb države*)
- so pa dejanja, ki načeloma **imajo negativno moralno-etično vsebino**, vendar jih **ne štejemo za kazniva dejanja** s takšnim negativnim predznakom, kot ga navadno taka dejanja imajo, ker pokažemo razumevanje za storilca, zanj ne zahtevamo kazni in obsodbe (*če otrok ali duševni bolnik stori kaznivo dejanje*)

II. PRAVNI POJEM IN KONCEPCIJE KAZNIVEGA DEJANJA

1. ABSTRAKTNI POJEM KAZNIVEGA DEJANJA IN NEGOVA VSEBINA

- **abstraktni pojem kaznivega dejanja**: splošne in skupne značilnosti kaznivih dejanj, potem ko odmislimo posebnosti posameznih kaznivih dejanj
- do abstraktnega pojma kaznivega dejanja pridemo z **metodo abstrahiranja**, s katero iščemo splošne lastnosti, sestavine, značilnosti, tipske znake, ki jih mora imeti človekovo ravnanje, da ga lahko štejemo za kaznivo dejanje
- s tem se **prepreči samovoljo** pri zakonodajnem določanju kaznivih dejanj in **postavi načelna izhodišča** za prepoznavanje kaznivih dejanj v sodni praksi

2. FORMALNO-MATERIALNA KONCEPCIJA KAZNIVEGA DEJANJA

- **formalna koncepcija kaznivega dejanja**: kaznivo dejanje je tisto dejanje, ki je določeno v kazenski zakonodaji, kaznivo je dejanje, ki je protipravno; problem je da ta koncepcija ne daje nobenega vsebinskega ali vrednostnega kriterija in tako spet dopušča subjektivizem in samovoljo zakonodajalca pri določanju kaznivih dejanj
- **materialna koncepcija kaznivega dejanja**: kaznivo dejanje je tisto dejanje, ki ima občutno stopnjo škodljivosti ali nevarnosti za družbo, da ga je upravičeno inkriminirati na abstraktni zakonski ravni in kazensko preganjati na konkretni ravni; ta koncepcija poskuša poiskati pojmu protipravnosti materialno in vrednostno vsebino, ki bi zakonodajo obvezovala in omejevala pri izboru tistih dejanj, ki jih bodo šteli za kazniva
- KZ uveljavlja **formalno-materialno koncepcijo kaznivega dejanja**: kaznivo dejanje je protipravno dejanje, ki ga zakon zaradi njegove nevarnosti določa kot kaznivo dejanje ter hkrati določa njegove znake in kazen zanj
- **definicija kaznivega dejanja ima 4 sestavine**:
  - protipravnost: protipravnost je instrument načela zakonitosti, preprečuje da bi kdorkoli razen zakonodajalca lahko samovoljno ustvarjal nova kazniva dejanja; samo zakonodajni organ

lahko določa kazniva dejanja, njega pa ustava obvezuje k spoštovanju legitimnosti inkriminacij – protipravnost je formalna in materialna

- *formalna protipravnost* pomeni, da sme zakonodajalec za kaznivo dejanje razglasiti samo takšno dejanje, ki je na podlagi veljavnega ustavnega in pravnega reda izrecno ali molče prepovedano
- *materialna protipravnost* pomeni, da gre za poškodovanje ali ogrožanje kakšne človekove individualne, javne ali družbene pravne dobrine (*vrednota mora imeti status pravne dobrine, da dobi kazenskopravno varstvo*)
- nevarnost: stopnja nevarnosti dejanja je kriterij, ki ga mora upoštevati zakonodajalec, ko se odloča ali bo uvrstil določeno dejanje med kazniva dejanja ali med prekrške; ta kriterij morata upoštevati tudi tožilec in sodišče, ko presojata ali je konkretno dejanje doseglo tolikšno stopnjo nevarnosti, da ga je treba kazensko preganjati; če je stopnja nevarnosti kaznivega dejanja zelo majhna, takega dejanja ni treba kazensko preganjati, čeprav je protipravno (*dejanje majhnega pomena*); tožilec in sodišče pa ne smeta nevarnega dejanja obravnavati kot kaznivo, če v zakonu ni določeno kot kaznivo dejanja
- zakon določa dejanje kot kaznivo in določa njegove znake: to zagotavlja izvajanje načela zakonitosti; zakonodajalec mora poskrbeti za čim bolj natančen opis kaznivega dejanja, ki pomaga pravosodni praksi pri odkrivanju kaznivih dejanj, kazenskem pregonu ali sojenju storilcem
- vneprej določena kazen: s tem je preprečena samovolja pri izbiri in odmeri kazenskih sankcij; čeprav so kazni določene v razponu, izražajo zakonodajalčevo vrednotenje zavarovane pravne dobrine, napadov nanjo ali njenega ogrožanja; zakonodajalec z določanjem kazni ustvarja hierarhijo vrednot

3. OBJEKTIVNO-SUBJEKTIVNA KONCEPCIJA KAZNIVEGA DEJANJA

- **objektivna koncepcija kaznivega dejanja**: kaznivo je tisto človekovo dejanje, ki je objektivno zaznaven dogodek ali sprememba v zunanjem svetu in pomeni napad na pravno dobrino, poškodbo ali resno ogrožitev; problem je, da zgolj objektivno pojmovanje kaznivega dejanja bi vodilo v objektivno odgovornost
- **subjektivna koncepcija kaznivega dejanja**: poudarja kazensko odgovornost oziroma krivdo storilca; problem je, da zgolj subjektivno pojmovanje kaznivega dejanja pomeni, da za obstoj kaznivega dejanja ni potrebno povzročiti posledice, ki je zaznavna v zunanjem svetu, ampak zadostuje negativna vrednotna sodba o človeku
- **objektivno-subjektivno koncepcijo kaznivega dejanja**: kaznivo dejanje je ravnanje, delovanje, vedenje, ki je objektivno zaznavno v zunanjem svetu, ki je protipravno, nevarno, določeno v zakonu in ki ga je storil kazensko odgovorni storilec; takšno koncepcijo uveljavlja KZ
- **formalno-materialna in subjektivno-objektivna opredelitev kaznivega dejanja**: za kaznivo dejanje štejemo tisto dejanje krivega storilca (*subjektivni znaki*), ki je protipravno, nevarno in katerega znaki so določeni v zakonu in je zanj vneprej predpisana kazen (*objektivni znaki*)

III. POMEN IN MESTO KAZNIVEGA DEJANJA V KAZENSKEM PRAVU

- **pojem kaznivega dejanja ima različne pomene in razlage**:
  - je prvi in temeljni pogoj za uveljavitev kazenskopravne represije in za uporabo kazenskopravnih sankcij (*to zagotavlja človeku, da ne bo predmet samovolje kateregakoli državnega organa*)
  - je temeljno merilo pravičnosti (*pravičnost se izraža v sorazmernosti med kaznivim dejanjem in kaznijo*)
  - je eden temeljnih kriterijev za individualizacijo kazenskih sankcij (*dve dejanji sta lahko objektivno zelo podobni, subjektivni pa zelo različni, to sodišče upošteva pri izbiri in odmeri kazenske sankcije*)

IV. TEMELJNI ELEMENTI KAZNIVEGA DEJANJA

- pojem kaznivega dejanja ima **temeljne elemente, ki so splošni in skupni vsakemu kaznivemu dejanju**
- **temeljni elementi kaznivega dejanja so:**
  - človekovo voljno ravnanje
  - določenost v zakonu
  - protipravnost
  - storilčeva kazenska odgovornost
- za kaznivo dejanje **morajo biti podani vsi temeljni elementi** – če katerega od elementov ni ali ni dokazan, kaznivega dejanja ni
- po 358. členu ZKP **mora sodišče obtožencu izreči oprostilno sodno:**
  - če dejanje za katero je obtožen, po zakonu ni kaznivo dejanje
  - če so podane okoliščine, ki izključujejo kazensko odgovornostiče ni dokazano, da je obtoženec storil dejanje, za katerega je obtožen